

Motivi posjeta jednoj ginekološkoj ordinaciji u proteklih dvadeset pet godina

Ivan HORVAT

Sažetak

Autor je ispitivao profil medicinskih usluga u jednoj ginekološkoj ordinaciji na određenom području, na podacima prikupljenim od 1971. do 1995. godine. Ispitivano razdoblje podijeljeno je u tri vremenska odsjeka: od 1971. do 1990. godine, potom od 1991. do 1995. godine i samo 1995. godina. Razlog ovoj podjeli jest činjenica što je 1991. godine u ordinaciji obustavljeno obavljanje pobačaja. Podaci su zatim podijeljeni na skupinu žena mlađih od 40 godina i skupinu onih starijih. Obradeni su Hi-kvadrat testom i to dvojako: prvo po pojedinačnim dijagnostičkim kategorijama, a drugo po sažetim kategorijama pod nazivima »bolest«, »zaštita od trudnoće« i »kontrola zdravlja«. Na oba načina autor dokazuje da u ispitivanom području žena danas ne želi rađati pa kad ne može učiniti pobačaj na jednom mjestu, odlazi na drugo, a da istodobno u daleko većoj mjeri ugrađuje spiralu i primjenjuje kontraceptivnu pilulu.

Uvod

U ginekološkoj ordinaciji jedne općine radim 14 godina. Medicinska se znanost tijekom toga vremena mijenjala, pa tako i usluge koje nudi. Zanimalo me je kakav je morbiditet i koji su njegovi motivi bili prije 25 godina, a koji su danas. Pitanje je važno za procjenu današnjega stanja te za predviđanje problema s kojima ćemo se u neposrednoj budućnosti susretati.

1. Materijal i metode

U ovoj studiji koristio sam se podacima iz bolesničkih kartona ordinacije od 1971. godine, od kada kartoteka postoji, pa do 1995. godine kada je studija završena. U tom periodu dogodio se prelomni događaj u ginekološkoj praksi općine. Naime, 1991. godine temeljem dogovora tamošnjih ginekologa, prestaje se s obavljanjem namjernih pobačaja. Pretpostavili smo da će se taj događaj morati odraziti na motive dolaska naših pacijentica, pa smo ukupni materijal podijelili na podatke do uključivo 1990. godine i od 1991. godine do 1995. godine. Posebno su izdvojeni još podaci iz 1995. godine jer nam se učinilo da su promjene uzrokovane odlukom ginekologa iz 1991. godine pod kraj ispitivanog perioda proizvele još veće posljedice.

Da bi se došlo do podataka podjednakih vrijednosti u raznolikoj slici posjeta pacijentica ordinaciji bilo je potrebno najprije uspostaviti trajne kategorije po kojima bi se provela evaluacija podataka kartoteke. Kategorije su morale biti tako sastavljene da odražavaju i konačne medicinske dijagnoze i motive, odnosno tegobe pacijentica koje su bile razlogom njihovih posjeta. U definiciji medicinskih dijagnoza korištena je »Međunarodna klasifikacija bolesti i srodnih zdravstvenih problema« (deseta revizija)¹ i to kako slijedi:

- Kolpitis (vaginitis) N76
- Adneksitis (akutni i kronični salpingitis i ooforitis) N70
- Erozijske promjene cerviksa N86
- Poremećaji funkcije jajnika, s izostancima mjesečnica zbog toga. E28, N83, N91
- Krvarenja i spontani pobačaji. N92, N96, O03–O06
- Klimaks i klimakterične tegobe te supstitucijska hormonska terapija. N95
- Tumori genitala (podrazumijeva se na plodnici, jajovodima, jajnicima) C51–58, N84–85,
- Stres sfinktera uretre, sa spuštenom plodnicom te cisto- i rektokelom. N81
- Dijagnostika trudnoće. Z32–33
- Sterilitet. N97
- Kontracepcijska pilula. Z30.4
- Posjeduje spiralu. Z30.5
- Rani prekid trudnoće (arteficijelni pobačaj) Z30.3
- Žena zdrava, dolazi na redovitu godišnju kontrolu.

Dvije okolnosti nisu ovdje jasno izražene. To je slučaj kod žena koje, ukoliko im izostane mjesečnica, žele brzo ustanoviti jesu li trudne (da ne bi zakasnile na abortus) pa je potrebna hitna dijagnostika, testovi na trudnoću, ultrazvučne pretrage te opetovane kontrole, dok se krajnji rezultat (što je žena učinila kad je saznala za dijagnozu) ne može iz kartona saznati. Naime, ako je odlučila roditi, otvara joj se trudnički karton, pa se u ginekološkoj evidenciji gubi; u drugom slučaju, ako je učinila abortus i više ne dolazi na kontrolu, također nestaje iz evidencije. Tako u kartonima postoji neprecizna kategorija, »rana dijagnostika trudnoće«, Z32–33, sa neizvjesnim daljim ishodom. Treba znati da trudnice, koje normalno dolaze na kontrolu, već znaju da su trudne, proteklo je nekoliko mjeseci kako nema mjesečnice, te se odmah prijave kao trudnice pa im se otvara trudnički karton, a ne ginekološki. Takvih pacijentica nema u ginekološkim kartonima, to jest nema ih u malo prije opisanoj evidenciji. Prema tome kategorija pacijentica koje će se spominjati u tablicama odgovara ranoj dijagnostici trudnoće.

S obzirom da se neki bitni razlozi za posjete žena ginekološkoj ordinaciji razlikuju prema životnoj dobi, trebalo je podatke iz kartona promatrati i pod

¹ Hrvatski zavod za javno zdravstvo, *Međunarodna klasifikacija bolesti i srodnih zdravstvenih problema*, deseta revizija, svezak 1., Medicinska naklada, Zagreb 1994.

tim vidikom. Stoga su pacijentice u ovoj obradi podijeljene na dvije skupine: žene mlađe od 40 godina i one starije.

Kartoteka postoji od 1971. godine. Podaci su iz kartona vađeni nasumce, a u obzir se uzimao posljednji posjet ginekologu unesen u karton. Izuzetak je učinjen jedino u dva slučaja i to na sljedeći način: U slučaju pobačaja pacijentici nekad ne bude posljednji posjet sam abortus, nego kontrola nakon abortusa, pa je u tom slučaju naveden abortus kao razlog dolaska, s obzirom na to da je on temeljni medicinski razlog kontrole. U slučaju spirale ta je kategorija registrirana i onda ako spirala i nije bila razlogom posljednjeg posjeta, budući da je ugradnja spirale trajno stanje.

Dobiveni podaci razvrstavani su po sljedećim načelima. Podaci su podijeljeni prema vremenskim razdobljima. Period od 1971. do 1990. godine obrađen je najprije. Posebno su obrađivani podaci od 1991. do 1995. godine, a posebno 1995. godina. Namjerno je 1991. godina uzeta kao prijelomni trenutak. Naime, kako je već rečeno, te su godine ginekolozi u općini prestali obavljati namjerni pobačaj.

U tablici 1. prikazan je ukupan broj pregledanih kartona razvrstanih prema vremenskim razdobljima:

Razdoblje:	broj pregledanih kartona
1971. do 1990. god.	741
1991. do 1995. god.	845
1995. god.	416
ukupno:	2002

Nadalje, pri obradi relativno velikog broja dijagnoza učinilo nam se korisnim da se logički srodne kategorije sažmu u 3 skupine: bolesti, zaštita od trudnoće i žena je zdrava, redovna godišnja kontrola.

2. Rezultati

Dobiveni rezultati prikazani su dvojjako: a) u postocima izraženim u tablicama i pripadajućim grafikonima prema vremenskim razdobljima, te po pojedinim dijagnozama, a posebno prema sažetim logičnim skupinama dijagnoza. Pacijentice su podijeljene u dvije dobne skupine – do 40 godina starosti i poslije 40 godina te b) s obzirom na njihovu statističku značajnost.

Za testiranje statističke značajnosti koristili smo se Hi–kvadrat testom. Posebno ističemo osnovne matematičke postavke, kojih smo se pridržavali prilikom izrade ove rasprave.

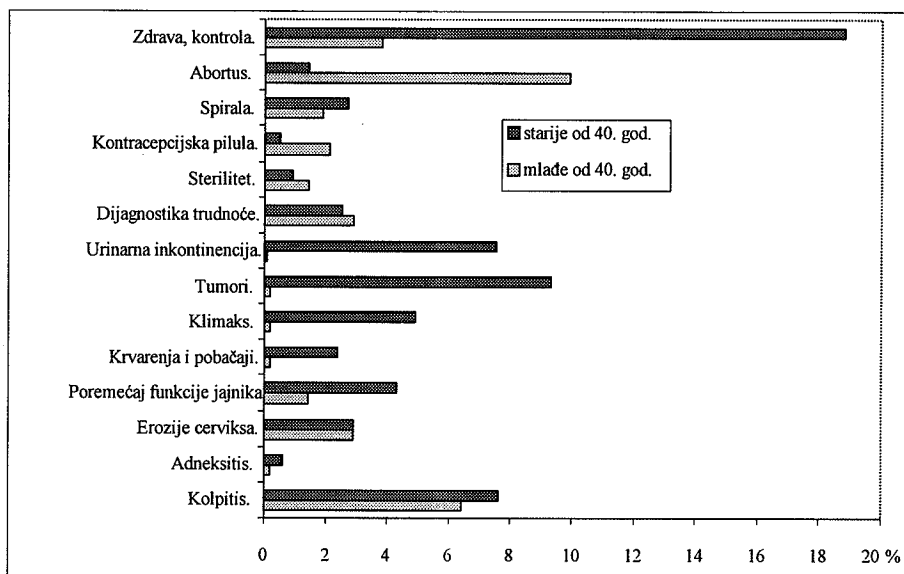
- Test: *Hi–kvadrat* – testiranje jednakosti distribucija.
- *Stupanj slobode* = (broj redaka – 1) x (broj stupaca – 1).
- Vjerojatnost *pogreške prve vrste*: vjerojatnost odbacivanja hipoteze kada je ona istinita.
- *Područje značajnosti* (signifikantnosti): područje odbacivanja hipoteze.
- Granica područja ovisi o zadanoj vjerojatnosti *pogreške prve vrste* i o stupnju slobode.
- Obično se za vjerojatnost *pogreške prve vrste* uzima vrijednost 0,05 (5%).
- Manjoj vjerojatnosti *pogreške prve vrste* odgovara veća vrijednost granice područja odbacivanja hipoteze.
- Hipoteza se prihvaća ako je izračunata vrijednost *Hi–kvadrata* manja od granice područja odbacivanja hipoteze.
- Rezultati dobiveni statističkom obradom prikazani su u ovom poglavlju brojčano i grafički raspoređeni u četiri podpoglavlja:
- Prikaz razloga posjeta po dobi pacijentica i dijagnostičkim kategorijama prema vremenskim razdobljima;
- Usporedba dobivenih rezultata o razlozima posjeta po dobi pacijentica i dijagnostičkim kategorijama te skupinama dijagnoza prema vremenskim razdobljima;
- Usporedba podataka o razlozima posjeta pacijentica s obzirom na bolest, trudnoću i kontrolu zdravlja;
- Praćenje podataka o posjetima pacijentica tijekom promatranog vremena po pojedinim dijagnostičkim kategorijama.

3. Prikaz razloga posjeta po dobi pacijentica i dijagnostičkim kategorijama prema vremenskim razdobljima

Tablica 2. Razlozi posjeta po dobi pacijentica i po dijagnostičkim kategorijama u postocima od 1971 do 1990. godine.

Razlog posjeta:	Pacijentice mlađe od 40. godina	Pacijentice starije od 40. godina
Kolpitis	6,4	7,6
Adneksitis	0,2	0,6
Erozije cervikusa	2,9	2,9
Poremećaj funkcije jajnika	1,4	4,3
Krvarenja i pobačaji	0,2	2,4
Klimaks	0,2	4,9
Tumori	0,2	9,3
Urinarna inkontinencija	0,1	7,5
Dijagnostika trudnoće	2,9	2,5
Sterilitet	1,4	0,9
Kontracepcijska pilula	2,1	0,5
Spirala	1,9	2,7
Abortus	9,9	1,4
Zdrava, kontrola	3,8	18,8
Ukupno:	33,6	66,4

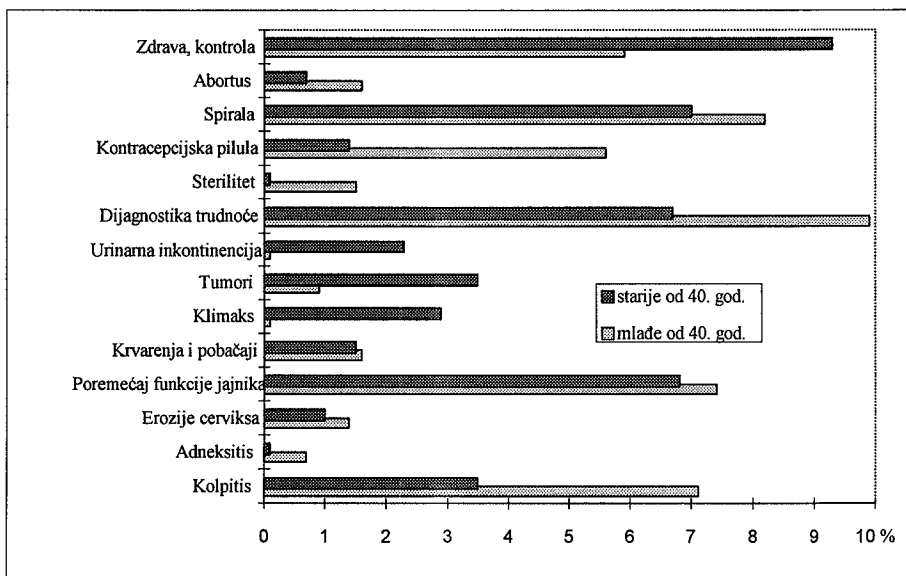
Grafikon uz tablicu 2. Razlozi posjeta po dobi pacijentica i po dijagnostičkim kategorijama u postocima od 1971 do 1990. godine.

Tablica 3. Razlozi posjeta po dobi i po dijagnostičkim kategorijama u postocima od 1991 do 1995.

Razlog posjeta:	Pacijentice mlađe od 40. godina	Pacijentice starije od 40. godina
Kolpitis	7,1	3,5
Adneksitis	0,7	0,1
Erozije cervikusa	1,4	1
Poremećaj funkcije jajnika	7,4	6,8
Krvarenja i pobačaji	1,6	1,5
Klimaks	0,1	2,9
Tumori	0,9	3,5
Urinarna inkontinencija	0,9	2,3
Dijagnostika trudnoće	9,9	6,7
Sterilitet	1,5	0,1
Kontracepcijska pilula	5,6	1,4
Spirala	8,2	7
Abortus	1,6	0,7
Zdrava, kontrola	5,9	9,3
Ukupno:	52,6	47,3

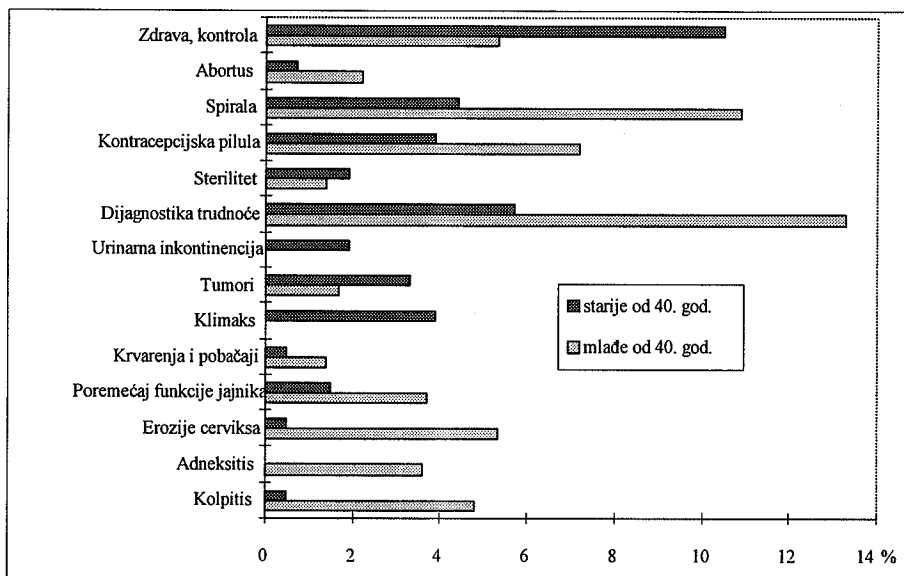
Grafikon uz tablicu 3. Razlozi posjeta po dobi pacijentica i po dijagnostičkim kategorijama u postocima od 1991 do 1995. godine.

Tablica 4. Razlozi posjeta po dobi i po dijagnostičkim kategorijama u postocima u 1995. godini

Razlog posjeta:	Pacijentice mlađe od 40. godina	Pacijentice starije od 40. godina
Kolpitis	4,8	0,5
Adneksitis	3,6	0
Erozije cervikusa	5,3	0,5
Poremećaj funkcije jajnika	3,7	1,5
Krvarenja i pobačaji	1,4	0,5
Klimaks	0	3,9
Tumori	1,7	3,3
Urinarna inkontinencija	0	1,9
Dijagnostika trudnoće	13,3	5,7
Sterilitet	1,4	1,9
Kontracepcijska pilula	7,2	3,9
Spirala	10,9	4,4
Abortus	2,2	0,7
Zdrava, kontrola	5,3	10,5
Ukupno:	60,8	39,2

Grafikon uz tablicu 4. Razlozi posjeta po dobi pacijentica i po dijagnostičkim kategorijama u postocima u 1995. godini.

4. Usporedba dobivenih rezultata o razlozima posjeta po dobi pacijentica i dijagnostičkim kategorijama te skupinama dijagnoza prema vremenskim razdobljima

Tablica 5. Usporedba podataka o razlozima posjeta pacijentica mlađih od 40 godina po dijagnostičkim kategorijama od 1971. do 1990. godine i podatke od 1991. do 1995. godine.

H_0 : Razlozi posjeta u oba perioda su jednako distribuirani.

	Razlog posjeta	Empirijske frekvencije		Teorijske frekvencije		Σ
		'71–'90	'91–'95	'71–'90	'91–'95	
1.	Kolpitis	47	60	38,59	68,41	107
* 2.	Adneksitis	2	6	2,89	5,11	8
3.	Erozije cerviksa	22	12	12,26	21,74	34
4.	Poremećaji funkcije jajnika	9	33	15,15	26,85	42
5.	Krvarenja + pobačaji	2	14	5,77	10,23	16
6.	Izostanci mjesečnice	1	30	11,18	19,82	31
7.	Dijagnostika trudnoće	22	84	38,23	67,77	106
8.	Kont. pilula	15	48	22,72	40,28	63
* 9.	Klimaks	2	1	1,08	1,92	3
*10.	Miom, cista, tumor	2	8	3,61	6,39	10
*11.	SSIU	1	1	0,72	1,28	2
12.	Ima spiralu	14	70	30,29	53,71	84
13.	Zdrava – kontrola	28	50	28,13	49,87	78
14.	Abortus	74	14	31,74	56,26	88
15.	Sterilitet	10	14	8,66	15,34	24
	UKUPNO	251	445	251	445	696

Izračunata vrijednost Hi–kvadrat je: 154,455; stupanj slobode je: 11; granica područja odbacivanja uz vjerojatnost 0,05 *pogreške prve vrste* je 19,675; hipoteza H_0 se odbacuje. Razredi označeni zvjezdicom spojeni su u jedan jer su teorijske frekvencije manje od 5.

Tablica 6. Usporedba podataka o razlozima posjeta pacijentica mlađih od 40 godina po skupinama dijagnoza od 1971. do 1990. godine i podataka od 1991. do 1995. godine.

H_0 : Razlozi posjeta u oba perioda su jednako distribuirani.

	Razlog posjeta	Empirijske frekvencije		Teorijske frekvencije		Σ
		1971–90	1991–95	1971–90	1991–95	
1.	Bolesti	98	179	99,90	177,10	277
2.	Zaštita	125	216	122,98	218,02	341
3.	Zdrave, kontrola	28	50	28,13	49,87	78
	UKUPNO	251	445	251	445	696

Izračunata vrijednost H_i -kvadrat je: 0,109; stupanj slobode je: 2; granica područja odbacivanja uz vjerojatnost 0,05 *pogreške prve vrste* je 5,991; hipoteza H_0 se prihvaća.

Tablica 7. Usporedba podataka o razlozima posjeta pacijentica mlađih od 40 godina po dijagnostičkim kategorijama od 1971. do 1990. godine i podataka iz 1995. godine.

H_0 : Razlozi posjeta u oba perioda su jednako distribuirani.

	Razlog posjeta	Empirijske frekvencije		Teorijske frekvencije		Σ 71–90 1995
		1979 – 1990	1995	1971– 1990	1995	
1.	Kolpitis	47	20	33,24	33,76	67
2.	Adneksitis	2	15	8,43	8,57	17
3.	Erozije cerviksa	22	22	21,83	21,17	44
4.	Poremećaji funkcije jajnika	9	12	10,42	10,58	21
* 5.	Krvarenja + pobačaji	2	6	3,97	4,03	8
* 6.	Izostanci mjesečnice	1	6	3,47	3,53	7
7.	Dijagnostika trudnoće	22	55	38,20	38,80	77
8.	Kont. pilula	15	30	22,32	22,68	45
* 9.	Klimaks	2	0	0,99	1,01	2
*10.	Miom, cista, tumor	2	7	4,46	4,54	9
*11.	SSIU	1	0	0,50	0,50	1
12.	Posjeduje spiralu	14	45	29,27	29,73	59
13.	Zdrava, ali je kontrola	28	22	24,80	25,20	50
14.	Abortus	74	9	41,17	41,83	83
15.	Sterilitet	10	6	7,94	8,06	16
	UKUPNO	251	255	251	255	506

Izračunata vrijednost H_i -kvadrat je: 113,757; stupanj slobode je: 10; granica područja odbacivanja uz vjerojatnost 0,05 *pogreške prve vrste* je 18,307; hipoteza H_0 se odbacuje. Razredi označeni zvjezdicom spojeni su u jedan jer su teorijske frekvencije manje od 5.

Tablica 8. Usporedba podataka o razlozima posjeta pacijentica mlađih od 40 godina po skupinama dijagnoza od 1971. do 1990. godine i podataka iz 1995. godine.

H_0 : Razlozi posjeta u oba perioda su jednako distribuirani.

	Razlog posjeta	Empirijske frekvencije		Teorijske frekvencije		Σ 71–90 1995
		1971– 1990	1995	1971– 1990	1995	
1.	Bolesti	98	94	95,24	96,76	192
2.	Zaštita	125	139	130,96	133,04	264
3.	Zdrave, kontrola	28	22	24,80	25,20	50
	UKUPNO	251	255	251	255	506

Izračunata vrijednost H_i -kvadrat je: 1,516; stupanj slobode je: 2; granica područja odbacivanja uz vjerojatnost 0,05 *pogreške prve vrste* je 5,991; hipoteza H_0 se prihvaća.

Tablica 9. Usporedba podataka o razlozima posjeta pacijentica mlađih od 40 godina po dijagnostičkim kategorijama od 1991. do 1995. godine i podataka iz 1995. godine.

H_0 : Razlozi posjeta u oba perioda su jednako distribuirani.

	Razlog posjeta	Empirijske frekvencije		Teorijske frekvencije		Σ
		1991–1995	1995	1991–1995	1995	
1.	Kolpitis	60	20	50,86	29,14	80
2.	Adneksitis	6	15	13,35	7,65	21
3.	Erozije cerviksa	12	22	21,61	12,39	34
4.	Poremećaji funkcije jajnika	33	12	28,61	16,39	45
5.	Krvarenja + pobačaji	14	6	12,71	7,29	20
6.	Izostanci mjesečnice	30	6	22,89	13,11	36
7.	Dijagnostika trudnoće	84	55	88,36	50,64	139
8.	Kont. pilula	48	30	49,59	28,41	78
* 9.	Klimaks	1	0	0,64	0,36	1
10.	Miom, cista, tumor	8	7	9,54	5,46	15
*11.	SSIU	1	0	0,64	0,36	1
12.	Posjeduje spiralu	70	45	73,11	41,89	115
13.	Zdrava, ali je kontrola	50	22	45,77	26,23	72
14.	Abortus	14	9	14,62	8,38	23
15.	Sterilitet	14	6	12,71	7,29	20
	UKUPNO	445	255	445	255	700

Izračunata vrijednost H_i -kvadrat je: 38,383; stupanj slobode je: 12; granica područja odbacivanja uz vjerojatnost 0,05 *pogreške prve vrste* je 21,026; hipoteza H_0 se odbacuje. Razredi 9 i 11 pripojeni su razredu 10 jer su teorijske frekvencije manje od 5.

Tablica 10. Usporedba podataka o razlozima posjeta pacijentica mlađih od 40 godina po skupinama dijagnoza od 1991. do 1995. godine i podataka iz 1995. godine.

H_0 : Razlozi posjeta u oba perioda su jednako distribuirani.

	Razlog posjeta	Empirijske frekvencije		Teorijske frekvencije		Σ
		1991–1995	1995	1991–1995	1995	
1.	Bolesti	179	94	173,55	99,45	273
2.	Zaštita	216	139	225,68	129,32	355
3.	Zdrave, kontrola	50	22	45,77	26,23	72
	UKUPNO	445	255	445	255	700

Izračunata vrijednost H_i -kvadrat je: 2,683; stupanj slobode je: 2; granica područja odbacivanja uz vjerojatnost 0,05 *pogreške prve vrste* je 5,991; hipoteza H_0 se prihvaća.

Tablica 11. Usporedba podataka o razlozima posjeta pacijentica starijih od 40 godina po dijagnostičkim kategorijama od 1971. do 1990. godine i podataka od 1991. do 1995. godine.

H_0 : Razlozi posjeta u oba perioda su jednako distribuirani.

	Razlog posjeta	Empirijske frekvencije		Teorijske frekvencije		Σ
		1971–90	1991–95	1971–90	1991–95	
1.	Kolpitis	56	30	47,35	38,65	86
* 2.	Adneksitis	5	1	3,30	2,70	6
3.	Erozije cerviksa	21	9	16,52	14,48	30
4.	Poremećaji funkcije jajnika	29	24	29,18	23,82	53
5.	Krvarenja + pobačaji	18	13	17,07	13,93	31
6.	Izostanci mjesečnice	3	34	20,37	16,63	37
7.	Dijagnostika trudnoće	19	57	41,84	34,16	76
8.	Kont. pilula	4	12	8,81	7,19	16
9.	Klimaks	36	25	33,58	27,42	61
10.	Miom, cista, tumor	69	30	54,51	44,49	99
11.	SSIU	55	20	41,29	33,71	75
12.	Posjeduje spiralu	20	59	43,49	35,51	79
13.	Zdrava, ali je kontrola	137	79	118,92	97,08	216
14.	Abortus	11	6	9,36	7,64	17
*15.	Sterilitet	7	1	4,40	3,60	8
	UKUPNO	490	400	490	400	890

Izračunata vrijednost H_i -kvadrat je: 132,255; stupanj slobode je: 13; granica područja odbacivanja uz vjerojatnost 0,05 *pogreške prve vrste* je 22,362; hipoteza H_0 se odbacuje. Razredi označeni zvjezdicom spojeni su u jedan jer su teorijske frekvencije manje od 5.

Tablica 12. Usporedba podataka o razlozima posjeta pacijentica starijih od 40 godina po skupinama dijagnoza od 1971. do 1990. godine i podataka od 1991. do 1995. godine.

H_0 : Razlozi posjeta u oba perioda su jednako distribuirani.

	Razlog posjeta	Empirijske frekvencije		Teorijske frekvencije		Σ
		1971–90	1991–95	1971–90	1991–95	
1.	Bolesti	299	187	267,57	218,43	486
2.	Zaštita	54	134	103,51	84,49	188
3.	Zdrave, kontrola	137	79	118,92	97,08	216
	UKUPNO	490	400	490	400	890

Izračunata vrijednost H_i -kvadrat je: 67,024; stupanj slobode je: 2; granica područja odbacivanja uz vjerojatnost 0,05 *pogreške prve vrste* je 5,991; hipoteza H_0 se odbacuje.

Tablica 13. Usporedba podataka o razlozima posjeta pacijentica starijih od 40 godina po skupinama dijagnoza od 1971. do 1990. godine sa podacima iz 1995. godine.

H_0 : Razlozi posjeta u oba perioda su jednako distribuirani.

	Razlog posjeta	Empirijske frekvencije		Teorijske frekvencije		Σ '71–'90 1995
		1990	1995	1971– 1990	1995	
1.	Kolpitis	56	2	43,66	14,34	58
+ 2.	Adneksitis	5	0	3,76	1,24	5
3.	Erozije cerviksa	21	2	17,31	5,69	23
4.	Poremećaji funkcije jajnika	29	5	25,59	8,41	34
+ 5.	Krvarenja + pobačaji	18	2	15,05	4,95	20
+ 6.	Izostanci mjesečnice	3	1	3,01	0,99	4
7.	Dijagnostika trudnoće	19	23	31,61	10,39	42
* 8.	Kont. pilula	4	16	15,05	4,95	20
9.	Klimaks	36	16	39,14	12,86	52
10.	Miom, cista, tumor	69	14	62,47	20,53	83
11.	SSIU	55	8	47,42	15,58	63
12.	Posjeduje spiralu	20	18	28,60	9,40	38
13.	Zdrava, ali je kontrola	137	43	135,48	44,52	180
*14.	Abortus	11	3	10,54	3,46	14
+15.	Sterilitet	7	8	11,29	3,71	15
	UKUPNO	490	161	490	161	651

Izračunata vrijednost H_i -kvadrat je: 76,378; stupanj slobode je: 10; granica područja odbacivanja uz vjerojatnost 0,05 *pogreške prve vrste* je 18,307; hipoteza H_0 se odbacuje. Razredi označeni plusom spojeni su u jedan razred. Isto to vrijedi za razrede označene zvjezdicom. U svim tim razredima teorijske su frekvencije manje od 5.

Tablica 14. Usporedba podataka o razlozima posjeta pacijentica starijih od 40 godina po skupinama dijagnoza od 1971. do 1990. godine i podataka iz 1995. godine.

H_0 : Razlozi posjeta u oba perioda su jednako distribuirani.

	Razlog posjeta	Empirijske frekvencije		Teorijske frekvencije		Σ 1971–'90 1995
		1971–'90	1995	1971– '90	1995	
1.	Bolesti	299	58	268,71	88,29	357
2.	Zaštita	54	60	85,81	28,19	114
3.	Zdrave, kontrola	137	43	135,48	44,52	180
	UKUPNO	490	161	490	161	651

Izračunata vrijednost H_i -kvadrat je: 61,562; stupanj slobode je: 2; granica područja odbacivanja uz vjerojatnost 0,05 *pogreške prve vrste* je 5,991; hipoteza H_0 se odbacuje.

Tablica 15. Usporedba podataka o razlozima posjeta pacijentica starijih od 40 godina po dijagnostičkim kategorijama od 1991. do 1995. godine i podataka iz 1995. godine.

H_0 : Razlozi posjeta u oba perioda su jednako distribuirani.

	Razlog posjeta	Empirijske frekvencije		Teorijske frekvencije		Σ
		1991–1995	1995	1991–1995	1995	
1.	Kolpitis	30	2	22,82	9,18	32
* 2.	Adneksitis	1	0	0,71	0,29	1
* 3.	Erozije cerviksa	9	2	7,84	3,16	11
4.	Poremećaji funkcije jajnika	24	5	20,68	8,32	29
* 5.	Krvarenja + pobačaji	13	2	10,70	4,30	15
6.	Izostanci mjesečnice	34	1	24,96	10,04	35
7.	Dijagnostika trudnoće	57	23	57,04	22,96	80
8.	Kont. pilula	12	16	19,96	8,04	28
9.	Klimaks	25	16	29,23	11,77	41
10.	Miom, cista, tumor	30	14	31,37	12,63	44
11.	SSIU	20	8	19,96	8,04	28
12.	Posjeduje spiralu	59	18	54,90	22,10	77
13.	Zdrava – kontrola	79	43	86,99	35,01	122
*14.	Abortus	6	3	6,42	3,58	9
*15.	Sterilitet	1	8	6,42	3,58	9
	UKUPNO	400	161	400	161	561

Izračunata vrijednost H_i -kvadrat je: 38,641; stupanj slobode je: 10; granica područja odbacivanja uz vjerojatnost 0,05 *pogreške prve vrste* je 18,307; hipoteza H_0 se odbacuje. Razredi označeni zvjezdicom spojeni su u jedan jer su teorijske frekvencije manje od 5.

Tablica 16. Usporedba podataka o razlozima posjeta pacijentica starijih od 40 godina po skupinama dijagnoza od 1991. do 1995. godine i podacima iz 1995. godine.

H_0 : Razlozi posjeta u oba perioda su jednako distribuirani.

	Razlog posjeta	Empirijske frekvencije		Teorijske frekvencije		Σ
		1991–'95	1995	1991–'95	1995	
1.	Bolesti	187	58	174,69	70,31	245
2.	Zaštita	134	60	138,32	55,68	194
3.	Zdrave, kontrola	79	43	86,99	35,01	122
	UKUPNO	400	161	400	161	561

Izračunata vrijednost H_i -kvadrat je: 6,05; stupanj slobode je: 2; granica područja odbacivanja uz vjerojatnost 0,05 *pogreške prve vrste* je 5,991; hipoteza H_0 se prihvaća, obzirom da se nalazi u području zaokruživanja brojeva.

Iz do sada prikazanih tablica, vidljiva je na prvi pogled jedna nelogičnost. Radi se o tome da se u ne sažetim tablicama vidi da distribucija kategori-

ja (bolesti) nije jednaka i da se hipoteza odbacuje, dok se u istom vremenskom periodu u sažetom obliku hipoteza prihvaća, jer je distribucija sažetih oblika posjeta ista.

Područje našeg interesiranja u ovoj raspravi je kategorija zaštita od trudnoće. Zato smo tu kategoriju u sažetom obliku razbili na dva načina, kako bi provjerili valjanost do sadašnjih podataka, pa tako i zaključaka.

Na taj način nastale su tablice: (17, 18, 19, 20, 21 i 22).

5. Usporedba podataka o razlozima posjeta pacijentica s obzirom na bolest, trudnoću i kontrolu zdravlja

Tablica 17. Usporedba podataka o razlozima posjeta pacijentica iz skupine »bolesti«, »trudnoća«, »kontracepcija«, »pobačaj« i »zdrave, kontrola« od 1971. do 1990. godine podataka od 1991. do 1995. godine.

H_0 : Razlozi posjeta u oba perioda su jednako distribuirani.

	Razlog posjeta	Empirijske frekvencije		Teorijske frekvencije		Σ
		1971–1990	1991–1995	1971–1990	1991–1995	
1.	Bolesti	98	179	99,90	177,10	277
2.	Dijagnostika trudnoće	22	84	38,23	67,77	106
3.	Kont. pilula+spirala	29	118	53,01	98,99	147
4.	Abortus	74	14	31,74	56,26	88
5.	Zdrave, kontrola	28	50	28,13	49,87	78
	UKUPNO	251	445	251	445	669

Izračunata vrijednost H_i -kvadrat je: 115.853; stupanj slobode je 4; granica područja odbacivanja uz vjerojatnost 0,05 pogreške prve vrste je 9,488; hipoteza H_0 se odbacuje.

Tablica 18. Usporedba podataka o razlozima posjeta pacijentica iz skupine »bolesti«, »dijagnostika trudnoće«, »kontracepcija«, »pobačaj« i »zdrave, kontrola« od 1971. do 1990. godine i podataka iz 1995. godine.

H_0 : Razlozi posjeta u oba perioda su jednako distribuirani.

	Razlog posjeta	Empirijske frekvencije		Teorijske frekvencije		Σ
		1971–1990	1991–1995	1971–1990	1991–1995	
1.	Bolesti	98	179	99,90	177,10	277
2.	Dijagnostika trudnoće	22	84	38,23	67,77	106
3.	Zaštita– ostalo	103	132	84,75	150,25	235
4.	Zdrave, kontrola	28	50	28,13	49,87	78
	UKUPNO	251	445	251	445	669

Izračunata vrijednost H_i -kvadrat je: 16,981; stupanj slobode je: 3; granica područja odbacivanja uz vjerojatnost 0,005 pogreške prve vrste je 0,815; hipoteza H_0 se odbacuje.

Tablica 19. Usporedba podataka o razlozima posjeta pacijentica iz skupine »bolesti«, »dijagnostika trudnoće«, »kontracepcija«, »pobačaj« i »zdrave, kontrola« od 1971. do 1990. godine i podataka iz 1995. godine.

H_0 : Razlozi posjeta u oba perioda su jednako distribuirani.

	Razlog posjeta	Empirijske frekvencije		Teorijske frekvencije		Σ
		1971–1990	1995	1971–1990	1995	
1.	Bolesti	98	94	95,24	96,76	192
2.	Dijagnostika trudnoće	22	55	38,20	38,80	77
3.	Kont. pilula+ spirala	29	75	51,59	52,41	104
4.	Abortus	74	9	41,17	41,83	83
5.	Zdrave, kontrola	28	22	24,80	25,20	50
	UKUPNO	251	255	251	255	506

Izračunata vrijednost Hi–kvadrat testa je: 84.186; stupanj slobode je: 4; granica područja odbacivanja uz vjerojatnost 0,005 pogreške prve vrste je 9,488; hipoteza H_0 se odbacuje.

Tablica 20. Usporedba podataka o razlozima posjeta pacijentica iz skupine »bolesti«, »dijagnostika trudnoće«, »zaštita – ostalo«, »zdrave, kontrola« od 1971. do 1990. godine i podataka iz 1995. godine.

H_0 : Razlozi posjeta u oba perioda su jednako distribuirani.

	Razlog posjeta	Empirijske frekvencije		Teorijske frekvencije		Σ
		1971–'90	1995	1971–'90	1995	
1.	Bolesti	98	94	95,24	96,76	192
2.	Dijagnostika trudnoće	22	55	38,20	38,80	77
3.	Zaštita–ostalo	103	84	92,76	94,24	187
4.	Zdrave, kontrola	28	22	24,80	25,20	50
	UKUPNO	251	255	251	255	506

Izračunata vrijednost Hi–kvadrat je: 16.855; stupanj slobode je 3; granica područja odbacivanja uz vjerojatnost 0,05 pogreške prve vrste je 7,815; hipoteza H_0 se odbacuje.

Tablica 21. Usporedba podataka o razlozima posjeta pacijentica iz skupina »bolest«, »dijagnostika trudnoće«, »kontracepcija«, »pobačaj«, »zdrave, kontrola«, od 1991. do 1995. godine sa podacima iz 1995. godine.

H_0 : Razlozi posjeta u oba perioda su jednako distribuirani.

	Razlog posjeta	Empirijske frekvencije		Teorijske frekvencije		Σ 1991–'95 1995
		1991–'95	1995	1991–'95	1995	
1.	Bolesti	179	94	173,55	99,45	273
2.	Dijagnostika trudnoće	84	55	88.36	50.64	139
3.	Kont. pilula+spirala	118	75	122.70	70.30	193
4.	Abortusi	14	9	14.62	8.38	23
5.	Zdrave	50	22	45,77	26,23	72
	UKUPNO	445	255	445	255	700

Izračunata vrijednost H_i -kvadrat je: 2.698; stupanj slobode je 4; granica područja odbacivanja uz vjerojatnost 0,05 pogreške prve vrste je 9.488; hipoteza H_0 se prihvaća.

Tablica 22. Usporedba podataka o razlozima posjeta pacijentica iz skupina »bolest«, »dijagnostika trudnoće«, »zaštita – ostalo«, »zdrave, kontrola« od 1991. do 1995. godine sa podacima iz 1995. godine.

H_0 : Razlozi posjeta u oba perioda su jednako distribuirani.

	Razlog posjeta	Empirijske frekvencije		Teorijske frekvencije		Σ 1991–'95 1995
		1991–'95	1995	1991–'95	1995	
1.	Bolesti	179	94	173,55	99,45	273
2.	Dijagnostika trudnoće	84	55	88.36	50.64	139
3.	Zaštita – ostalo	132	84	137.32	78.68	216
4.	Zdrave, kontrola	50	22	45,77	26,23	72
	UKUPNO	445	255	445	255	700

Izračunata vrijednost H_i -kvadrat je 2.697; stupanj slobodne je: 3; granica područja odbacivanja uz vjerojatnost 0.05 pogreške prve vrste je 7.815; hipoteza H_0 se prihvaća.

6. Praćenje podataka o posjetama pacijentica kroz promatrano vrijeme po pojedinim dijagnostičkim kategorijama

Od posebnog je interesa bilo saznati mijenjaju li se posjete po dobnim strukturama, u različitom vremenskom periodu, ali kod istih oboljenja. Tako smo dobili podatke kako slijedi.

U kategoriji kolpitisa χ^2 test iznosi 16.1458, veći je od 5.99 što znači da postoji značajna veza između dobi i vremenskih razdoblja za oboljele od kolpitisa. Radi se o padu učestalosti u starijoj, a porastu u mlađoj životnoj dobi.

U kategoriji adneksitisa χ^2 test iznosi 10.2878, veći je od 5.99 što znači da postoji značajna veza između dobi i vremenski ispitivanih granica. Riječ je o skoku u 1995. godini u mlađoj životnoj dobi.

U kategoriji erozija cerviksa χ^2 test iznosi 9.5927, veći je od 5.99 što znači da postoji značajna povezanost između dobnih skupina u svim vremenski ispitivanim razdobljima.

U kategoriji poremećaja funkcije jajnika χ^2 test iznosi 15.44, veći je od 5.99 što znači da postoji statistički značajna razlika kroz razdoblja u odnosu na dob ispitanica. Riječ je o padu incidencije u starijoj, a porastu incidencije u mlađoj dobnj skupini.

U kategoriji krvarenja i spontanih pobačaja χ^2 test iznosi 10.18, veći je od 5.99 što znači da postoji statistički značajna razlika kroz razdoblja u odnosu na dob ispitanica. Riječ je o padu incidencije u starijoj, a porastu incidencije u mlađoj životnoj dobi.

U kategoriji klimaksa χ^2 test iznosi 0.232, manji je od 5.99, što znači da ne postoji statistički značajne razlike kroz navedena vremenska razdoblja, u odnosu na dob ispitanica.

U kategoriji tumora χ^2 test iznosi 13.06, veći je od 5.99 što znači da postoji statistički značajna razlika između oboljelih u odnosu na dob, a kroz ispitivana razdoblja. Riječ je o padu oboljelih starije dobnj skupine, a porastu oboljelih mlađe dobnj skupine.

U kategoriji urinarnih inkontinencija χ^2 test iznosi 2.7948, manji je od 5.99 što znači da nema statistički značajne razlike kroz ispitivana vremenska razdoblja u odnosu na dob ispitanica.

U kategoriji dijagnostike trudnoće χ^2 test iznosi 3.3479, manji je od 5.99 što znači da nema statistički značajne razlike u ispitivanim vremenskim razdobljima u odnosu na dob ispitanica.

U kategoriji steriliteta χ^2 test iznosi 5.81, manji je od 5.99 što znači da nema statistički značajne razlike u ispitivanim vremenskim razdobljima u odnosu na dob ispitanica.

U kategoriji kontracepcijskih pilula χ^2 test iznosi 2.5086, manji je od 5.99 što znači da nema statistički značajne razlike u ispitivanim vremenskim razdobljima u odnosu na dob ispitanica.

U kategoriji spirala χ^2 test iznosi 8.89, veći je od 5.99 što znači da postoji statistički značajna razlika u ispitivanim vremenskim razdobljima u odnosu na dob ispitanica. Riječ je o porastu uporabe spirale u mlađoj životnoj dobi.

U kategoriji arteficialnih abortusa χ^2 test iznosi 2.573, manji je od 5.99 što znači da nema statistički značajne razlike u ispitivanim vremenskim razdobljima u odnosu na dob ispitanica.

U kategoriji kontrola zdravih ispitanica χ^2 test iznosi 15.233, veći je od 5.99 što znači da postoji statistički značajna razlika u ispitivanim vremenskim razdobljima u odnosu na dob ispitanica. Riječ je o padu dolazaka na kontrolu starije dobnj skupine, a porastu posjeta radi kontrola mlađe životne dobi.

7. Rasprava

Što govori statistička analiza obrađenih podataka? Postoje li statistički značajne razlike u promatranim vremenskim razdobljima s obzirom na motive posjeta pacijentica ginekologu u njihovoj generativnoj dobi i onoj nakon nje? Ako postoje razlike, mogu li se one protumačiti na temelju dobi žene ili i vanjskim događajima i okolnostima? Sve su to pitanja koja se logično nameću u povodu ovoga mnoštva brojčanih podataka.

Kad se govori o razlikama, polazi se od prosjeka utvrđenih za pojedine kategorije u vremenu od 1971. do 1990. godine, kroz koje se vanjske okolnosti – i one zakonske i one medicinske nisu bitno mijenjale. Da podsjetimo još jednom, godine 1991. na promatranom općinskom području dogovorom liječnika obustavlja se obavljanje namjernog prekida trudnoće, inače dopuštenog zakonom donesenim za vrijeme Socijalističke federativne republike Jugoslavije. Promjene su se, dakle, morale očekivati bar u području kategorije pobačaja, no one su se pokazale i šire.

Gledajući na ukupno promatranu populaciju po svim kategorijama motiva za posjet ginekološkoj ordinaciji – nedvojbeno se utvrđuju statistički značajne razlike u njihovoj učestalosti između vrijednosti u razdoblju 1971. do 1990. godine i onoga od 1991. do 1995. godine te same posljednje godine studije, 1995.

U prvom redu izmjenio se odnos po dobi pacijentica. U periodu do 1990. godine postotak pacijentica mlađih od 40. godina iznosio je 33,8% prema 66,1% onih starijih. U periodu od 1991. do 1995. godine u ordinaciju dolazi 52,6% mlađih a 47,4% starijih žena. Napokon, u 1995. godini, gledano zasebno, taj je odnos 60.6% mlađih prema 39, 4% starijih žena.

Do 1990. godine najveći broj žena starijih od 40 godina dolazio je na redovitu godišnju kontrolu. Iza te skupine po učestalosti posjeta dolazila je kategorija tumora, a potom žene mlađe dobi radi pobačaja. Ostali motivi su uglavnom bolesti među ženama starije dobi, dok žene mlađe dobi dolaze rijetko.

Od 1991. godine daleko najvažniji razlog posjeta ginekologu jest dijagnoza trudnoće, potom slijedi kategorija kontrola zdravlja starijih žena, a onda – neočekivano – pacijentice s ugrađenom spiralom (IUD) i to u obje dobne skupine, kojih je u prethodnom razdoblju bilo vrlo malo. Istodobno raste i broj korisnica kontracepcijske pilule s 2% na 7,2% u 1995. godini. Kategorija namjernog prekida trudnoće više nije uočljiva jer je zanemarivo malena u statističkoj obradi.

Naime, prema kraju osmog desetljeća ovog vijeka u ginekološku praksu probila se hormonska kontracepcija, a uz nju i spirala. Ovdje treba spomenuti da je na promatrano područje stigla velika količina spirala 1992. godine u okviru humanitarne pomoći iz jedne zapadno-europske zemlje.

Već je bilo rečeno da su podaci bili obrađivani i po još jednom ključu: Motivi posjeta ginekologu sažeti su u tri integrirajuće kategorije: »bolest«,

»zaštita od trudnoće«, i »kontrola zdravlja«. Iznenađuje činjenica da statistička obrada ne ukazuje na značajne razlike među ovim kategorijama u svim promatranim razdobljima, iako su razlike po pojedinačnim kategorijama statistički značajne. Da bi se ovaj prividni paradoks razjasnio, treba rastaviti kategorije »zaštita od trudnoće« na njezine izvorne sastavnice kako je to prikazano u tablicama 17, 18, 19. i 20. Vidi se da su sastavnice »namjerni prekid trudnoće« i »rana dijagnostika trudnoće« te »spirala – kontracepcija« komplementarni motivi. Postotak pobačaja pada, ali raste rana dijagnostika trudnoće (kako bi se negdje drugdje pobacilo) odnosno ugrađuje se spirala i uzima kontraceptivna pilula – kako bi se spriječila trudnoća. U tablicama 21. i 22. hipoteza o jednakoj distribuciji također se prihvaća unatoč rastavljanja na sastavnice sažetih kategorija. Razlog je taj, što se one odnose na razdoblje u kojem se u oba vremenska odsjeka ne obavljaju pobačaji, a žene dovede u ordinaciju isti motivi kao i onda, kad su se pobačaji obavljali po želji. Tako se povećava broj posjeta radi kontracepcije i ugradnje spirale, pa se ukupna statistička razina ne mijenja.

Među pojedinačnim kategorijama po spomenutim razdobljima i po dobi pacijentica postoje očekivane značajne razlike. Izuzetak čini kategorija »dijagnostika trudnoće« i to stoga što u obje dobne skupine (žene mlađe od 40 godina i one starije) broj posjeta raste u podjednakom omjeru.

Statistički značajna razlika ogleđa se i u kategoriji »krvarenja i spontani pobačaji«. Riječ je o padu incidencije u starijoj, a porastu u mlađoj dobi, iako taj broj raste i u starijoj dobnoj skupini, ali po nižoj stopi.

U kategoriji »abortusi« nema razlike između starije i mlađe dobne skupine nakon 1990. godine. Razlog je tomu obustava izvođenja pobačaja u ordinaciji.

Zaključak

Profil medicinskih usluga u jednoj ginekološkoj ordinaciji od 1971. do 1990. godine u odnosu na razdoblje od 1991. do 1995. godine značajno se promjenio. Prelomni trenutak čini 1991. godina kada se prestaju u ordinaciji obavljati pobačaji.

Do 1990. godine uglavnom su dolazile starije žene iz kategorije »zdravih, koje dolaze na redovnu godišnju kontrolu«, potom kategorija »tumori« u istoj dobnoj skupini, a nakon toga kategorija »abortusi« u mlađoj dobnoj skupini. Poslije 1991. godine u ordinaciju najviše dolazi mlađa dobna skupina radi »rane dijagnostike trudnoće«, potom slijede zdrave žene iz starije dobne skupine, ali vrlo blizu tom broju su pacijentice iz kategorije »posjeduje spiralu«, dok je kategorija »kontraceptivnih pilula« u velikom porastu.

Sažimanjem podataka vidimo da u skupini »zaštita od trudnoće« nije došlo do bitnih promjena, da su žene samo promijenile formalni motiv dolaska u ordinaciju: umjesto abortusa, sada dolaze na ranu dijagnostiku trud-

noće, pa potom nestaju iz kontrole ordinacije (jer najvjerojatnije odlaze na intervenciju drugamo), a zatim ulažu spiralu u mnogo većem broju. Nameće se, dakle, zaključak da žene u promatranom području naprosto ne žele rađati, kao što je to i inače trend u Europi, bilo istočnoj ili zapadnoj, te da ih odluka o ne izvođenju pobačaja ne može spriječiti da na drugi način ne ostvare svoju namjeru, to jest da nemaju djece (*Statistički ljetopis 1995.*, str. 97.).

Zahvale

Zahvaljujem Prof. dr. sc. Branimiru Richteru na svesrdnoj i ljubaznoj pomoći prilikom izrade ove rasprave.

Zahvaljujem Mr. sc. Dragi Trupčeviću na statističkoj obradi rasprave.

Zahvaljujem Dr. sc. Valentinu Pozaiću, SJ na moralnoj pomoći i savjetima prilikom pripreme ove rasprave za tisak.

THE MOTIVES FOR A VISIT TO A GYNAECOLOGICAL CLINIC IN THE LAST TWENTY FIVE YEARS

Ivan HORVAT

Summary

The author tested the profile of medical services at a gynaecological clinic in a certain region between 1971 to 1995. The tested periods were split into three parts: from 1971 to 1990; 1991 to 1995 and thirdly, only 1995. Such a split in periods is in line with the halting of abortions in the clinic in 1991. The data was then split into two age categories, with one made up of women younger and the other older than forty years. The data was analysed using certain statistical tests in a twofold manner: one under individual diagnostic categories and the second under concise categories termed 'sickness', 'the protection of a pregnancy' and the 'control of health'. The author by both means proves that women in the tested region do not want to have babies and when they can not commit an abortion in one clinic, head off to another clinic that performs abortions, at the same time increasing the use of contraceptive devices and pills.